

Országos kompetenciamérés szövegértés tartalmi kereteiben /10. évfolyam/

Készítette: Tomcsányiné Lucz Szilvia
szaktanácsadó

magyar nyelv és irodalom, intézményfejlesztés szakterület

- Digitális mérés tartalmi követelményeinek ismertetése
- Feladattípusok és azok jellemzői
- Gyakorló feladatok bemutatása
- Felmerülő kérdések

A szövegértési képesség fogalma

- információ elsajátítása \neq az információ megtalálása, rendszerezése, kreatív alkalmazása és értékelése
- szövegértés = tantárgyközi, kulturális kompetencia
- a szövegek átfogó értelmezése + különböző műveletek végrehajtása (egészen egyszerűtől a komplexig)

ÖSSZETETT FOGALOM

A szövegértési képesség fogalma

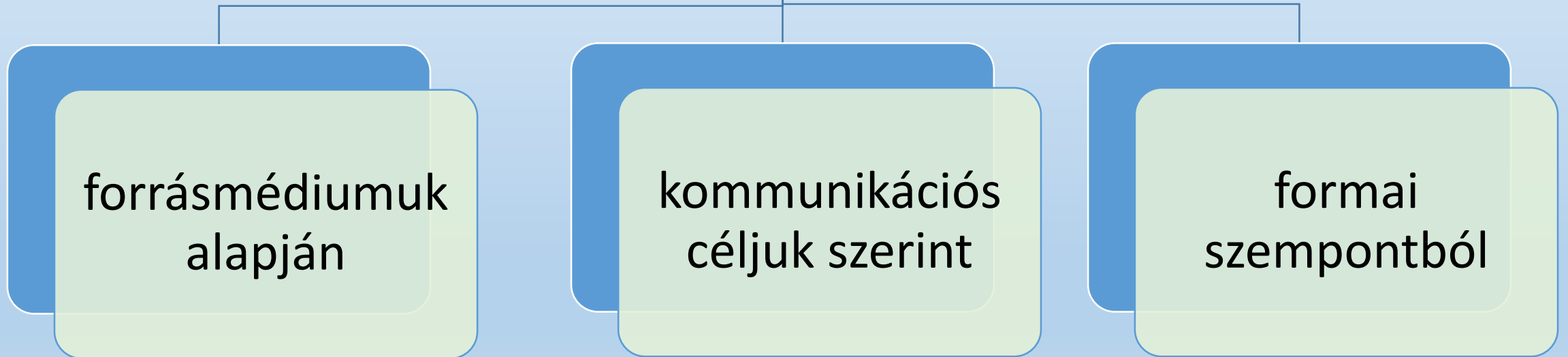
- Mindhárom vizsgált évfolyam **határpont**nak tekinthető a szövegértési képesség fejlődése szempontjából.
 - **6. évfolyam**: alapvető szövegértési műveletek, azok bővítése és alkalmazása
 - **8. évfolyam**: átmenet az alap- és középfokú oktatás között
 - **10. évfolyam**: elvárt a szövegértési képesség minél szélesebb körben történő alkalmazása különféle szituációkban.

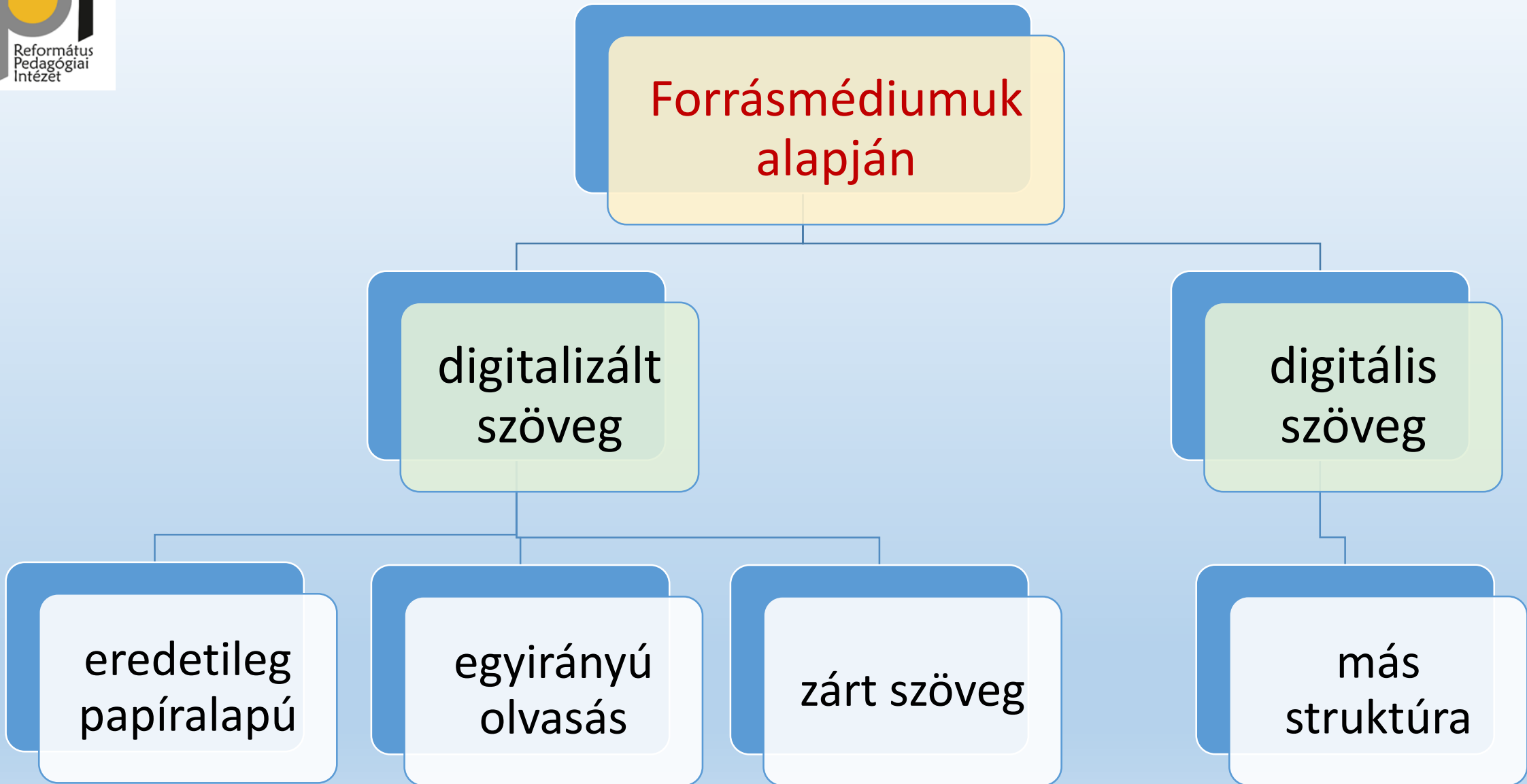
A szövegértési képesség fogalma

Milyen típusú szövegeket tartalmaznak a tesztek?

- elbeszéléseket
- regényrészleteket
- ismeretterjesztő szövegeket
- internetes újságcikkeket
- blogposztokat
- infografikákat
- hirdetéseket
- táblázatokat
- úrlapokat

Szövegtípusok

Digitalizált szöveg

- szépirodalmi szöveg
- digitalizált könyvrészlet
- nyomtatott szöveg
- PDF-dokumentumok

tartalmazhat:

- képeket
- ábrákat

Digitális szöveg

- blogbejegyzés
- weboldalak részletei
- internetes újságcikkek
- hirdetések

jellemzői:

- hierarchizált menük
- görgetősáv
- aloldalak rendszere
- hiperhivatkozás

kommunikációs céljuk szerint

élményszerző

összefüggő
szöveg

érzelmi
bevonás

magyarázó

tudományos-
imertetterjesztő

adatközlő

adatok,
információk

Szövegfajták kommunikációs céljuk szerint

élményszerző

- novella
- mese
- vallomás
- esszé
- tárcsa
- útleírás
- blog

magyarázó

- tudományos ismeretterjesztő cikkek
- tanulmányok

adatközlő

- lista
- grafikon
- menetrend
- táblázat
- használati utasítás
- nyomtatványok
- kérdőívek
- szabályzatok

formai szempontból

folyamatos
szöveg

bekezdések,
fejezetcímek

egyéb
nyelvi
elemek

nem folyamatos
szöveg

listák kombinációi

kevert
szöveg

szöveg +
ábrák

A szövegfajták formájuk szerint

Folyamatos

- regény
- újságcikkek
- esszék
- novellák
- beszámolók
- levelek
- blogbejegyzés
- internetes újságcikkek
- weblapi szöveg

Nem folyamatos

- listák
- táblázatok
- grafikonok
- diagramok
- hirdetések
- időrendek
- katalógusok
- mutatók
- űrlapok
- hírportál nyitóoldala
- webhelyek nyitóoldala

Kevert

folyamatos szöveg +
ábrák, grafikonok,
táblázatok

Gondolkodási műveletek

a szöveg
információinak
azonosítása,
visszakeresése

logikai és tartalmi
kapcsolatok,
összefüggések és
összeköttetések
felismerése

a szöveg
üzenetének és
hitelességének
értelmezése,
értékelése

A tesztmátrix jellemzői

- a szövegtípusok és a gondolkodási műveletek **arányos** megjelenése
- „**adaptív tesztdizájn**”
- a blokk-kiosztás legfőbb **rendezőelve** a blokkok **nehézsége**
- várható, hogy a könnyebb blokkokat megoldó diákok nagyobb arányban kapnak egyszerűbb, információ-visszakeresős feladatokat kapni
- DE: **minden tanuló kellő számban kap mindhárom gondolkodási műveletbe sorolható feladatot!**

A tesztmátrix jellemzői

Minden tanuló a **képességeihez leginkább illeszkedő** és a szövegértés mérési területet tartalmilag a lehető legjobban lefedő feladatokból álló tesztet old majd meg.

Tesztmegjelenítés, digitális elemek és eszközök

- a feladatlapok a feldolgozandó szöveggel kezdődnek
- **osztott tesztmegjelenítés**: egymás mellett van a szöveg és a feladat
- két sávban külön görgetősáv található
- több szövegegység kerülhet a feladatlap törzsébe, különböző oldalakra, „fülekre”
- az internetes böngészést modellezi

Tesztmegjelenítés, digitális elemek és eszközök

- a magyarázatok a szöveg fölött, szövegbuborékokban jelennek meg (lábjegyzet helyett)
- nagyobb szerep jut a vizuális elemeknek, ábráknak
- jó minőségű, színes, nagyítható képek
- terv: weboldal-szimuláció és jegyzetfüzet eszköz

A szövegek egyéb jellemzői

- Figyelembe vették:
 - mérni kívánt évfolyam életkori sajátosságait
 - tankönyvi szövegek nehézségét
 - tantervi követelményeket
- Időbeli korlát: 500 – 700 szó terjedelmű szöveg

A tanuló háttértudás szerepe

- Az **előzetes tudás minimalizálásra** törekszenek
 - a kompetenciamérő jelleg miatt
 - az egyértelmű javítás miatt
 - az értékelés érdekében

A feladatlapok megjelenése

A teszt kitöltése időhöz kötött.

A feladat- és idő-visszaszámláló ikonjai

A képernyő jobb felső sarkában láthatják, hogy a **teszt** hányadik feladatánál járnak, és a kitöltési időből **hátralévő időt** mutató **visszaszámlálót**.

A feladatlapok megjelenése

- Egy feladatlapon belül egy vagy több feladat szerepelhet.
- A tanuló adott feladatlapon belül szabadon mozoghat a feladatok között a képernyő alján lévő **Előző** és **Következő** gombokkal.
- A feladatok fölött a feladatlapban szereplő valamennyi feladat sorszámát egybefűzve látja, így a **megfelelő számra kattintva** közvetlenül is elérheti a kívánt feladatot.

- Kék szín jelzi azt a feladatot, **amelyen éppen dolgozik**, zöld a **megválaszolt**, piros a még **nem megválaszolt**, narancssárga a **részben megválaszolt** feladatokat.

A feladatlapok megjelenése

Osztott megjelenítésű tesztfelület

Kevert műveltségi feladatsorok: A Balaton vízállása

Lilla Siófokon lakik, a Balaton mellett. Mivel vízügyi mérnök szeretne lenni, figyeli a vízszint változásokat és a vízgyűjtőterületek állapotát. Lilla gyűjteményedoi varok: segítségével megismerheted a vízszint mérésének módszerét és három időszak vízállással kapcsolatos adatait, végül Lilla egyik kísérletének a leírását is megtalálod.

Ismerkedj meg Lilla gyűjteményével, és válaszolj a kapcsolódó kérdésekre!

1. cikk

2. cikk

3. cikk

4. cikk

Ábra

Kísérlet

Kísérleti napló

Első kísérletemben 3 egyforma pohárba ugyanolyan mennyiségű, de különböző hőmérsékletű vizet tettem, majd egy óra múlva megmértem a

Lillát megdöbbenetette, mekkora mennyiségű víz párolog el naponta a Balatonból, ezért vizsgálatokat végzett, hogy kiderítse, mely tényezők befolyásolják a párolgást. A kísérletleírást az utolsó fülön találod.

Mit tapasztalt Lilla a három kísérlet során? Kattints az összes helyes válaszra!

A

Az első kísérletben a legtöbb víz az 1. mintában maradt.

B

Az első kísérletben a 2. és 3. mintából ugyanannyi víz párolgott el.

C

A második kísérlet végén a lábosban és a pohárban ugyanannyi vizet mért Lilla.

D

A harmadik kísérletben több víz párolgott el abból a pohárból, ami a ventilátor elé került.

E

A három vizsgálat után a legkevesebb víz a 2. mintából maradt a kísérlet végére.

Digitális elemek: fülek

1. cikk 2. cikk 3. cikk 4. cikk Ábra Kísérlet

A Balaton vízszintje

A Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság a Balaton partján jelenleg kilenc állomáson méri folyamatosan a tó dinamikus vízszintváltozását. A hullámzást, lengéseket és a kilendüléseket is rögzítő állomások adatai közül Balatonakali és Tihany adatsora alkalmas az úgynevezett statikus vízszint, vagyis az átlagos nivå meghatározására. A Balaton-átlagot a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság minden nap egyszer, reggel 7 órakor képezi a két állomás elmúlt 24 órás vizállásadatsorának átlagolásával.

Tihany
Balatonakali

Hogyan számolja ki a Balaton statikus vízszintjének értékét a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság az 1. cikk szerint? Kattints a helyes válaszra!

- A A balatonakali és tihanyi mérőállomáson reggel 7 órakor mért adatok átlagolásával képezi.
- B A balatonakali és tihanyi mérőállomáson a megelőző 24 órában mért adatok átlagolásával képezi reggel 7 órakor.
- C A kilenc balatoni mérőállomás reggel 7 órakor mért adatainak átlagolásával képezi.
- D A kilenc balatoni mérőállomáson a megelőző 24 órában mért adatok átlagolásával képezi reggel 7 órakor.

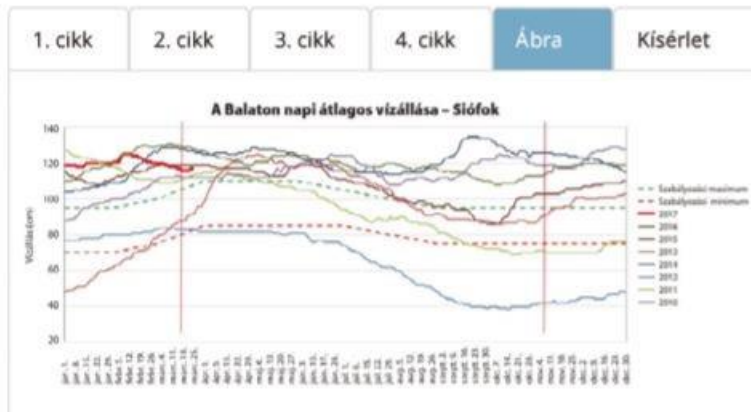
Egy hat fület tartalmazó feladatlap törzs képeinek részlete, amelyen az első fül van megnyitva, mellette pedig egy olyan feladat látható, amelynek megoldásához az első fül tanulmányozása szükséges

Médiaelemek: képek, hangok, videók

Kevert műveltségi feladatsorok: A Balaton vízállása

Lilla Siófokon lakik, a Balaton mellett. Mivel vízügyi mérnök szeretne lenni, figyelemmel kíséri a Balatonról szóló vízügyi jelentéseket, és saját méréseket és kísérleteket is rendszeresen végez. A következő anyagok Lilla gyűjteményéből valók: segítségével megismerheted a vízszint mérésének módszerét és három időszak vízállással kapcsolatos adatait, végül Lilla egyik kísérletének a leírását is megtalálod.

Ismerkedj meg Lilla gyűjteményével, és válaszolj a kapcsolódó kérdésekre!

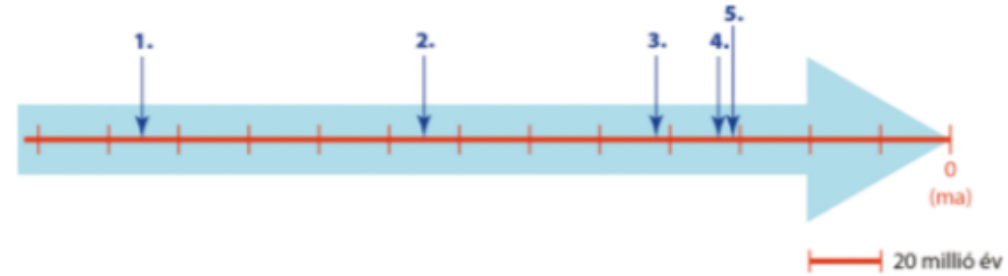
Kép a szövegben

Lilla többféle diagramot talált, amelyek a Balaton vízállásadatait mutatják, ezek közül az egyiket megtalálod a szövegek után, az *Ábra* feliratú oldalon. A nagyításhoz kattints az ábrára!

A diagramon szereplő adatok alapján melyik IGAZ (I), illetve melyik HAMIS (H) az alábbi állítások közül? Kattints minden sorban a helyes válaszra!

- I H A 3. cikkben szereplő szabályozási maximum értéke megegyezik a diagramon szereplő értékkel.
- I H Egy olyan év volt, amikor a vízállás mindvégig a szabályozási maximum alatt maradt.
- I H A legmagasabb vízállás meghaladta a 140 cm-t.

Gábor idővonalon ábrázolta a dinoszauruszok kihalásához vezető eseményeket.

1. A dinoszauruszok megjelenése
2. A virágos növények megjelenése
3. Mérgező növények fogyasztása
4. A meteorit becsapódása
5. A dinoszauruszok kihalása

Mennyi ideig élhettek dinoszauruszok a Földön az alábbi idővonal alapján? Kattints a helyes válaszra!

- A kb. 2 millió évig
- B kb. 20 millió évig
- C kb. 165 millió évig
- D kb. 605 millió évig

Kép a feladatban

Feladatformák

Zárt végű választ igénylő
kb. 80%

Nyílt végű választ igénylő
kb. 20%

Feladatforma	Feladat jellege	Értékelés módja
Feleletválasztás (egyszerű vagy többszörös)	zárt végű	automatikus (gépi)
Legördülő menüből választás		
Kategóriaválasztás (egyszerű vagy többszörös)		
„Fogd és vidd”		
Szöveges válasz (szám)	nyílt végű	szakértői (manuális)
Szöveges válasz (szöveg)		

Feladatformák

Egyszerű választás

Mi lehet az aszteroida-becsapódás fizikai bizonyítéka a kisbolygóelméletet bemutató szöveg szerint? Kattints a helyes válaszra!

- A a növényi és állati maradványok
- B egy kémiai anyag jelenléte az üledékekben
- D porréteg az üledékekben
- C több helyszínen megtalált meteoritkőzet

Egyszerű választásos feladat képe bejelölt helyes válasszal

Gábornak már van egy makettje a Földről, ennek elkészítéséhez egy labdát használt alapnak, ezt vonta be papírral.

Melyik háló a legalkalmasabb a labda bevonására? Kattints a helyes válaszra!

Egyszerű választásos feladat képe bejelölt helyes válasszal, a válaszlehetőségek itt képek

Feladatformák

Többszörös választás

Lillát megdöbbenette, mekkora mennyiségű víz párolog el naponta a Balatonból, ezért vizsgálatokat végzett, hogy kiderítse, mely tényezők befolyásolják a párolgást. A kísérletleírást az utolsó fülön találod.

Mit tapasztalt Lilla a három kísérlet során? Kattints az összes helyes válaszra!

- A** Az első kísérletben a legtöbb víz az 1. mintában maradt.
- B** Az első kísérletben a 2. és 3. mintából ugyanannyi víz párolgott el.
- C** A második kísérlet végén a lábosban és a pohárban ugyanannyi vizet mért Lilla.
- D** A harmadik kísérletben több víz párolgott el abból a pohárból, ami a ventilátor elé került.
- E** A három vizsgálat után a legkevesebb víz a 2. mintából maradt a kísérlet végére.

Többszörös választásos feladat képe bejelölt helyes válaszokkal

Kategóriaválasztás

A tájékoztató alapján melyik IGAZ (I), illetve melyik HAMIS (H) az alábbi állítások közül? Kattints minden sorban a helyes válaszra!

- I H A hagyományos mobiltelefonok használatának is van előnye az okostelefonokkal szemben.
- I H Az előlapi kamera felbontása a legtöbb esetben megegyezik a hátlapiéval.
- I H A képfelvétel minősége kizárólag a telefon kamerájának felbontásán múlik.
- I H A rögzített videók élvezhetősége szempontjából elvárható a másodpercenként legalább 60 képkockás rögzítési sebesség.

Kategóriaválasztásos feladat képe valamennyi sorában bejelölt helyes válasszal

Legördülő menüből választás

Egészítsd ki az alábbi mondatot! Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

A szöveg szerint az aszteroida becsapódása miatt a **fajok** 75%-a eltűnt a Föld színéről, ami azt jelenti, hogy

▲

- a Földön élő összes állat
- a Földön élő összes élőlény
- a szárazföldi és a vízben élő dinoszauruszok
- az azonos élőlényeket magukba foglaló csoportok

Egy legördülő menüt tartalmazó feladat képe megnyitott legördülő menüvel

A Lilla gyűjteményében szereplő cikkek alapján mely időszakban volt nyitva 2018-ban a siófoki zsilip? Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

A zsilip × ▼ ▲ volt nyitva.

- márciusig
- áprilisig
- májusig
- júniusig

Két legördülő menüt tartalmazó feladat képe az első esetben a kiválasztott helyes válasszal, a második esetben a megnyitott legördülő menüvel

„Fogd és vidd”

Gábor folyamatábrát készített az ízaverzió-tanulási mechanizmusról.

Rendezd sorba a folyamat egyes lépéseit!

Az adott étel elkerülése a továbbiakban

Enyhe mérgezési tünetek

Az íz és illat társítása a tünetekkel

Kóstolás kis mennyiségben

Új étellel való találkozás

1.

2.

3.

4.

5.

„Fogd és vidd” típusú feladat kiindulási képe, minden elem az eredeti helyén látható

Lilla összegyűjtött néhány tényezőt, amelyek a Balaton vízszintjét befolyásolhatják.

Melyik milyen hatást gyakorol ezek közül a Balaton vízszintjére? Húzd az összes kifejezést a neki megfelelő helyre!

Magas hőmérséklet a Dunántúlon

Magas vízallas a Dunán

Sok csapadék az Alpokalján

Csökkenti a Balaton vízszintjét:

Aszaly a Zala folyón

Megemeli a Balaton vízszintjét:

Eszések a Balaton-felvidéken

Nem befolyásolja a Balaton vízszintjét:

„Fogd és vidd” típusú feladat többszörös választásos verziója megoldás közben: két elem már egy-egy nyelőben

Szöveges válasz

A 3. cikkben szereplő adatok alapján hány százalékkal volt magasabb 2018. március 16-án a Badacsonynál mért vízszint a tó szabályozási vízszintmaximumánál? Gépeld be a válaszod!

%-kal

Szám beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat kiindulási képe üres szövegdobozzal

Minek a hatását modellezte Lilla a 3. kísérleti elrendezésben?

Egy szóval válaszolj! Gépeld be a válaszod!

szél

Szó beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat képe a szövegdobozba begépett válasszal

Szöveges válasz

Anna apukájának régi, tönkrement telefonját elektronikahulladék-gyűjtőhelyen adják le.

Miért helyes döntés ez környezetvédelmi szempontból? Gépeld be a válaszod!

Hosszabb szöveg beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat képe még üres, de a belekattintás miatt megvastagított szélű szövegdobozzal

Komplex feladat

Milyen paraméterekkel válasszanak telefont Annáék az összehasonlító táblázat szerint, ha apukája a telefonálás mellett elsősorban gyakori internetezésre és zenehallgatásra szeretné használni a készüléket? Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

Anna apukája számára a fenti feltételek maradéktalan teljesítéséhez megfelelő egy

kijelzőjű,
 kamerával,
 processzorral,
 mAh kapacitású akkumulátorral

rendelkező okostelefon.

Sok legördülő menüt tartalmazó (homogén komplex) feladat képe a kiindulási állapotában

Gábor szerint a dinoszauruszok utódainak tekintett madarak vizsgálatának eredménye ellentmond az új elméletnek. Egyetértesz Gábor véleményével? Kattints a helyes válaszra! Válaszod a cikkre támaszkodva indokold!

- A Igen, egyetértek.
 B Nem értek egyet.

Indoklás:

Azért, mert a madarak más módon (a látvány alapján) ismerik fel a mérgező ételeket, így feltehetőleg náluk sem alakult ki az ívaverzió.

Egy teljes körűen megoldott heterogén komplex feladat képe, amelyben először két, egymást kizáró válaszlehetőség közül kell kiválasztani a helyeset, majd be kell gépelni a választás indoklását a szövegdobozba

Gyakorlási, felkészülési lehetőségek

Az OH honlapján

- https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/digitalis_orzagos_meresek/peldafeladatok
- https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/pisa/peldafeladatok_pisa
- https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/pirls/peldafeladatok_pirls

A Reftantár oldalán

- <https://reftantar.e-studygroup.com/esgee7b293e486f3334d7e758ffc822d40e>

TeacherMade felület

- <https://teachermade.com/>
- <https://app.teachermade.com/begin/4ab0516e-094b-49df-8f72-04cf9675c23d>
- <https://app.teachermade.com/begin/bc77b8cd-5eb1-40bd-8793-063e3760627b>

Digitális feladatok

- e-dia: <http://pedagogus.edia.hu>
- RPI: <http://refpedi.hu>
- Református Tananyagfejlesztő Csoport: <http://tudasfai.refantar.hu>

Egyéb lehetőségek (pdf!)

- https://magyartanarok.files.wordpress.com/2015/06/szc3b6vegc3a9rtc3a9s_a_10_feladatok_dic3a1k.pdf
- https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/AP-080511_betekinto.pdf
- http://www.pseg.hu/?page_id=53 (Lotz János szövegértési verseny)

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!